

"Si volem vacunar-nos contra els rumors, hem de treballar sobre els prejudicis"

Dill, 26/01/2015 per Catalunya Religió

([Càritas Barcelona](#)) La quarta xerrada del [Cicle de reflexions](#) entorn de l'experiència del voluntariat que realitza Càritas, va ser impartida per **Rodrigo Prieto**, fundador i director de Continguts de l'Institut Diversitas, professor de la Facultat d'Educació Social i Treball Social Pere Tarrés, periodista i doctor en Psicologia Social, sota el títol: "Prejudicis, rumors i convivència: què podem fer?". L'objectiu de la xerrada va ser afrontar la tasca de voluntariat amb una mirada més oberta enfront la diversitat cultural i l'eradicació de la discriminació, no tan sols pels aspectes de procedència sinó també vers la l'origen social, religions... En la xerrada es va intentar establir, conceptualment, què entenem sobre prejudicis, rumors i estereotips i després "intentar fer una cosa molt curiosa que és vacunar-nos contra els rumors" va bromejar Prieto. Una vacuna conformada per quatre elements: el dubte, la no generalització, la cerca de dades i anar més enllà.

Per tal de començar la xerrada, celebrada aquest darrer dimecres, i treballar sobre la realitat, Prieto va demanar als assistents que pensessin amb algun grup de persones amb el qual tinguessin alguna barrera de relació o de rebuig per més tard, donar elements per combatre aquest mur.

L'alterofòbia: estereotips, prejudicis i rumors

Prieto va voler establir els cercles o elements que conformen l'alterofòbia, el rebuig vers l'altre identificat com a diferent, com a desconegut. El fet de marcar una diferència entre el "jo" i "l'altre". A partir de les aportacions de diferents teories, s'ha pogut elaborar un cercle conformat per tres elements amb un fil conductor entre ells: els estereotips, els prejudicis i la discriminació materialitzada amb els rumors. Els estereotips, concebuts com el gran conjunt d'idees que tenim al cap sobre "l'altre". Els prejudicis serien tota la part més emocional que ens provoca el malestar, sorgit a partir dels estereotips. I tot això, traduït en una actitud o una conducta com és la discriminació, materialitzada en comentaris,

mirades, rumors... i en un grau molt més elevat: la violència física o verbal. Per a Prieto, “aquesta relació tan directe entre aquests tres elements, provoca que si volem combatre els rumors i vacunar-nos contra ells, hem de treballar sobre els prejudicis i especialment, sobre els estereotips, ja que són el punt de partida”.

“Hem de ser conscients que, per desgràcia, no podem viure sense l’existència d’estereotips, no existiria un món sense ells. Quan parlem d’estereotips, ens referim a una creença sense base adequada, parcialment inexacta (hi ha una part de raó molt petita dels estereotips), mantinguda amb considerable seguretat per molta gent. Un estereotip és un totxo que va construït un mur que ens separa de la resta” va aclarir Rodrigo Prieto.

Hi ha tres enfocaments per explicar d'on venen aquests estereotips: el sociocultural, la personalitat i el nivell cognitiu. El sociocultural es produeix quan hi ha un conflicte real entre dos grups, quan existeix una identitat social o quan hi ha una hiper identificació amb algun element que ens sentim propi. Respecte a la personalitat existeixen dues teories: la personalitat autoritària, aquella que té un dualisme de pensament i només veu blanc o negre; o la teoria del cap de truc, quan senyalem a una persona perquè ho necessitem, busquem una excusa per carregar a una persona tots els mals. Finalment des de l'altra enfocament, el cognitiu, que es produeix quan existeixen diferents correlacions il·lusòries, és a dir, coses que no tenen cap relació entre elles però els hi atribuïm un significat.

Les funcions dels estereotips

“Tot això té sentit ja que els estereotips tenen cinc funcions. L’estalvi cognitiu i la simplificació de la realitat. És molt més fàcil generalitzar que haver de matisar les paraules o els actes que realitzem. Necessitem fer les coses molt més senzilles, més amples. També hi ha una tercera funcionalitat que s’aprèn a partir de l’experiència, quan cataloguem a una persona per tal de tenir-la classificada i establir una previsió per evitar-nos problemes. Finalment, dues funcionalitats més, la justificació de la discriminació mitjançant els estereotips i per mantenir l’ordre social, és a dir, posar a cadascú al seu lloc, establir unes escales” va explicar Prieto.

Respecte els rumors, va destacar que “són una proposició ambigua sobre un tema que interessa a un determinat grup de persones i que es transmet de manera informal, de boca-orella”. La creació dels rumors es basa en l’anivellació, l’accentuació, l’assimilació (percepció, retenció i finalment, la narració del rumor). Quan pronunciem un rumor, tot això es simultani. L’origen d’aquests rumors es pot deure a un origen cultural semblant o diferent, socials o personal. També hem de tenir en compte les funcions d’aquests rumors, psicològica i sociològica, per tal que ens afectin en la menor mesura possible.

Els filtres de la veracitat, la bondat i la utilitat

Finalment Rodrigo Prieto va proporcionar als voluntaris “una caixa d'eines per tal d’afrontar la seva tasca amb una mirada molt més oberta, on la realitat no sigui blanc i negre”. Prieto va fer una petita metàfora per tal d’entendre el sentit d’aquesta vacuna antirumors: “Els rumors són com un virus que es transmeten molt ràpid, es multipliquen exponencialment i no hi ha manera de matar-los perquè sempre van mutant”.

Rodrigo va voler posar com a eina els tres filtres de **Sòcrates**: la veracitat, la bondat i la utilitat. Quan anem a explicar o ens expliquin un rumor l'hem de passar per aquests tres filtres. Hem de veure si aquest rumor és cert, després hem de mirar si és una cosa bona i que no farà mal i finalment, si té alguna utilitat per a la mateixa persona i per l'altra. Si no passa algun d'aquests tres filtres, el rumor no té sentit i per tant l'haurem d'evitar.

L'altra eina, és la vacuna antirumor formada pel dubte, la no generalització, la cerca de dades i anar més enllà. Davant del rumor hem de dubtar, fer-nos totes les preguntes possibles per saber la procedència, la veracitat i la base d'aquests rumors. Hem de fugir de la generalització. Per exemple, que una persona de procedència xinesa sigui d'una determinada manera, no implica que tots els xinesos siguin igual. Hem de conèixer i tenir una concepció bastant significativa d'un grup per tal de "dictar sentència". Després hem de saber "desconfiar" de les estadístiques, hem de buscar fonts fiables i dades. No creure tot el que ens diuen. I, finalment, hem d'intentar anar més enllà, és a dir, reflexionar sobre la procedència i la fonamentació del rumor o del estereotip.

Aquestes reflexions van ser de gran utilitat per les més de 100 persones voluntàries que podran posar en pràctica aquestes recomanacions i coneixements.